

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α° (16°)

Αθήνα, Σάββατο, 28 Δεκεμβρίου 1919

ΑΡΙΘ. 55 (664)

Ο ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Ἐξετάζοντας ὁ Γ. Σκληρός στὸ καινούριον βιβλίον του «Τὰ σύγχρονα προβλήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ», τὴν Ε', τὴν «Ἀνορθωτικὴν περίοδον (Κίνημα Γουδῆ -- Δράση Βενιζέλου, 1908-1915)», γράφει τ' ἀκόλουθα γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ «Νουμά» καὶ γενικὰ γιὰ τὴ δημοτικιστικὴ δράση:

...Σὲ κάθε κοινωνία, ἔστω καὶ τὴν πῦρ σάπια, ὑπάρχουν μοιραίως καὶ ἀνήσυχτα ἐπαναστασιακά στοιχεία ἀπὸ τὰ ἑξαιρούμενα ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Καὶ λίγο πρὸν διαμαρτύρονται ἐναντίον τῶν φάσεων συντηρητικῶν καθεστώτων. Τὰ ἀναστασιακά αὐτὰ στοιχεία τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ἔρχισαν τὴν κριτικὴν τοὺς ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, ὡς πρὸς χυπητὸ καὶ πρὸς εὐκόλο.

Ποιομένα μὲ τὴς νέες ζωτικὰς γλωσσικὰς ἰδέες τοῦ καθηγητοῦ Ψυχῆ, ἐνὸς μεγάλου ἐπιστήμονος μὲ εὐρωπαϊκὴ μόρφωση καὶ μετὰ τὸν ἄλλο συγγραφέα καὶ ἡλιεχρον, ἀνέλαβαν τὸν πόλεμον ἐναντίον τοῦ σχολαστικοῦ γλωσσολογικοῦ μας συστήματος, πρὸς ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν ἐποχὴν εἶχε φθάσει τὸ μεγαλύτερον βαθμὸς τῆς ἀρχαιομανίας του.

Ταυτοχρόνως καταπίεσθησαν τὰ μεταρρυθμιστικὰ καὶ τὴ λογοτεχνία μας, πρὸς βροχόκλιμα ὡς φρικτὴ ἀναρχοκρατικὴ κατάστασις μὲ τὰ ἀρχαῖα τῆς φρενοκλαστικῆς θέματα καὶ τὴν νεκρὴν καθαρεύουσα γλῶσσα τῆς. Τῆς ζωτικῆς ἐναντίον τῆς γλῶσσας καὶ τὰ διανοήματα καὶ τῆς ἔδωκαν πρὸς σύγχρονη, τοπικὴ μορφή, παίροντας τὰ θέματά τους ἀπὸ τὴ σημερινὴ ζωὴ μας καὶ δημιουργώντας ἑτοιμὰ σύγχρονον ζῶσαν διήγημα, μυθιστόρημα καὶ θέατρο χωρὶς νὰ λογοβάσωμε τὴν ποίησιν.

Κατόπιν ἔρχισαν τὸ βλέμμα τους πλατύτερα, θίγοντας τὴν ἄλλα κοινωνικὰ καθεστώτα καὶ συζητώντας τὰ διάφορα καθαῶς κοινωνικὰ καὶ ψυχολογικὰ ζητήματα τῆς φυλῆς.

Ἀπὸ τὴ συζήτηση αὐτὴ ἄρχισε οἰκτὰ οἰκτὰ νὰ γίνετο φανερὸ πὸς ἡ αἰτία τῆς ἀνωμαλίας κατὰ τὴν κοινωνίαν μας δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθῆ ἀποκλειστικὰ στὸ δασκαλισμὸν καὶ οὐκ ἐν μέρει αὐτῶν ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ σὲ βαθύτερους κοινωνικοὺς λόγους.

Ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ἐκείνη (1907) φάνηκε τὸ βιβλιαράκι μας τὸ «Κοινωνικὸν μας Ζήτημα» πρὸς δόξασιν τὰ δόξα μὲ τὰ νέα κοινωνιολογικὰ ἐξήγησιν ἐπὶ τὴν ἀνώμαλην κατάστασιν τῆς τότε Ἑλλάδος. Ὑπεστήριξε διὰ αἰτία τοῦ κακοῦ δὲν ἦσαν οἱ βουλευταὶ ἢ τὸ πολίτευμα, ἢ ὁ δασκαλισμὸς καὶ ἢ ἡ καθαρεύουσα, ἢ ὁ τύπος καὶ τὰ ἄλλα τὰ κακά. Αὐτὰ μόνον ἦσαν μοιραία καὶ ἀναπόφευκτα συμπτώματα μᾶς γενι-

κῆς ἀρρώστειας πρὸς τὴν αἰτία τῆς πρέπει νὰ τὴν γυρέψωμε πρὸς βαθεῖα.

Ἡ καθαρὸ αἰτία τοῦ κακοῦ ἔπρεπε νὰ ζητηθῆ καὶ αὐτὸ ἀπὸ ἐνὸς οὐρανοῦ ψεύτικο ἱστορικὸ οἰκονομικὸ ἀναρχοκρατικῶν καὶ ἀνεδαφικῶν καὶ ἱστορικῶν παραδόσεων μὲ ὅλα τὰ τραγικὰ ἐπακολούθημα, καὶ ἀπὸ ἐτέρου σὲ μιὰ ἰδιότυπὴ σύστασιν τῆς κοινωνίας μας, χωρὶς κοινωνικὰς τάξεις, χωρὶς κοινωνικὴ διοργάνωσις, χωρὶς ἀγῶνα καὶ ἀμύλλα μεταξὺ αὐτῶν, πρὸς τὰ ἄπορον νὰ δημιουργηθῆ πραγματικὴ ἀντιπολίτευσις καὶ ἐξέλεξις, καινούργιες ἰδέες καὶ νέες δημιουργικὰς δυνάμεις.

Τὸ φάρμακον φαινόταν καθαρὰ μόνον τοῦ: καταπολέμησις κάθε ἀναρχοκρατικῆς, οὐτοπιστικῆς ἱστορικῆς παραδόσεως πρὸς δὲν μπορεῖ νὰ χυπητὸ ὡφέλεια πρὸς, συγχρονισμὸς ὅλα τῆς ζωῆς μας καὶ διοργάνωσις τῆς κοινωνίας μας σὲ κόμματα ἰδέων καὶ ἀρχῶν μὲ διάφορα συμφέροντα καὶ διάφορα προγράμματα γιὰ κοινωνικὸν ἀγῶνα καὶ εὐγενῆ ἀμύλλα μεταξὺ τους. Ἀπὸ τὸν ἀγῶνα αὐτὸν, τὴν ἀντίθεσιν τῶν ἰδεῶν, τὴν ἀμοιβαίαν ἐξέλεξις καὶ ἀντιπολίτευσις, τὴν κωνητοποίηση τέλος νέων δημιουργικῶν δυνάμεων δὲ χανόνταν μοιραίως οἰκτὰ οἰκτὰ καὶ ὅλα τὰ ἀνώμαλα συμπτώματα, πρὸς ἄπορον ἐσκότιζαν τὸ κεφάλι τῶν κριτικῶν, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν τὴν μεγάλη λάθος νὰ πέρνουν τὰ ἀποτελέσματα ὡς αἰτία!

Οἱ ἰδέες αὐτῆς τοῦ βιβλίου μας συζητήθηκαν ἐκτεταμένως σὲ περιοδικῶν «Νουμάς» ὄργανον τῶν δημοτικιστικῶν ἀναστασιατικῶν κύκλων, καὶ οἱ καλύτεροι ἀντιπρόσωποι τοῦ δημοτικισμοῦ εἶπαν πᾶνω σαφῶς τὴν γνώμην τους.

Τότε γιὰ πρώτη φορὰ ἀκούσθησαν σὲ ἑλληνικῶν περιοδικῶν γνώμες τολμηρές, πρωτότυπες, ἐπαναστατικὰς, ἐντελῶς εὐρωπαϊκὰς καὶ χυπητῆς ὅλας οἱ φιλειδικῆς, ἱστορικῆς καὶ κοινωνιολογικῆς ἀνωμαλίαις καὶ προλήψεις μας μὲ τέτοια δόξα καὶ ἀμείλικτη εἰλικρίνεια, πρὸς ἔδειξαν ὅτι καὶ ὁ νεώτερος Ἕλληνας, ἂν φανιστῆ, μπορεῖ νὰ μὴν ἰστορήσῃ τῶν ἄλλων λαῶν τὴν ἐπαναστατικότητα, σὲν ἐνθουσιαστικῶν καὶ σὲν ἀγάπῃ καὶ διατύπωσιν τῆς ἀλήθειας.

Ἀπὸ τῆς διαφόρου αὐτῆς γλωσσικῆς, παιδαγωγικῆς, φιλολογικῆς καὶ ἱστορικο-κοινωνιολογικῆς συζητήσεως, πρὸς εἶναι γεμῆτοι οἱ τόμοι τοῦ «Νουμά», ἐπιγεσάθησαν λίγο πρὸς ὅλα τὰ ζωτικὰ παιδιὰ τῆς φυλῆς μας. Ἀνευχθῶς οἱ συζητήσεις αὐτῆς περιωρίστηκαν σὲ στενὸ μόνον κύκλον τῶν δημοτικιστικῶν, καὶ τὸ μεγάλο μέρος τῆς συντηρητικῆς κοινωνίας μας δὲν πῆρε εἶδησιν ἀπὸ αὐτῆς.

Ἄποσο ἂν ἔχωμε τίποτε ζωτικὰ πράγματα σὲν Ἑλλάδα, ἂν ἔχωμε ἀρκετοὺς ἀνθρώπους μὲ εὐρωπαϊκὴν μόρφωσιν καὶ ριζοσπαστικὰς ζωτικὰς ἰδέες, ἂν ἔχωμε τὰ πρῶτα σημεῖα κάποιας πραγματικῆς με-

ιαροσθημιαστικῆς ἐργασίας καὶ κάποιας διοργανώσεως τῆς κοινωνίας μας σὲ τάξεις καὶ κόμματα ἀρχῶν αὐτὰ ἀρεῖονται κατὰ μέγα μέρος στὴν παραρρηκυσιαστικὴ ἐργασία, πὸν χρόνια ὀλόκληρα ἀδρόνθα ἔκαναν οἱ δημοτικιστοὶ αἱ, προετοιμάζοντες τὴ ζωτικὴ καὶ οἰκοσυσταστικὴ νεολαία μας γιὰ μιὰ ἀνώτερη θεικὴ κοινωνικὴ δράση.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ἡ ἐπίδραση τοῦ δημοτικισμοῦ στὴν κοινωνία μας εἶναι ἀνυπολόγιστη καὶ ὁ κοινωνιολόγος μόνον ἐκφ. χαρακτηριζόμενος μπορεῖ νὰ δώσει γιὰ τὸ δημοτικισμό: δι. εἶναι ἡ πνευματικὴ ἢ ἐπαγγελματικὴ κίτριση τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αὐτὸς μᾶς ἐπρομήθευσε τοὺς τολμηροὺς καὶ φωτισμένους ἐργάτας, τὸν μεταρρυθμιστὴν εἴτε ὀλίγη εἴτε ἐν μέρει τὴν ἐσοχρά, ὡς τὴν ὄρα κλάδους τῆς ζωῆς μας, συγχρονίζοντας καὶ ζωτικιστικὰ ἐπισημαίνοντας αὐτούς.

α') Τὴ λογοτεχνία καὶ τέχνη, β' τὰ γλωσσολογικὰ συστήματα, γ' τὴν ἐργατικὴ καὶ οὐσιαστικὴ κίνηση καὶ δ' τὴν πολιτικὴ ζωὴ, ὅπου τελευταία ἀρχισαν νὰ φαίνονται πολιτευταὶ μὲ νέες εὐρωπαϊκὰς ἀντιλήψεις καὶ ιδέες. Σ' αὐτὰ μποροῦμε νὰ προσθέσωμε καὶ τὴν καθημερινὴν καλλιέργειαν, σοβαροποίησιν καὶ τὸν ἐξευρωπαϊσμόν τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ τύπου, ὁ ὁποῖος ἐμπνέεται καὶ γράφεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ νεοεφεύρητα δημοτικιστικὰ πνεύματα.

"Ὅταν σὲ προσεχῆς μέλλον ἀλλάξουν τὰ πράγματα στὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅλα τὰ κοινωνικὰ ζητήματα ὅτε οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀπορροῦν πῶς οἱ πατέρες τους μποροῦσαν νὰ εὐχαριστοῦνται σὲ μιὰ νεκρὴ γλώσσα, καὶ σὲ διάφορα ἀνάχρονιστικὰ φτωχολογικὰ οὐτοπιστικὰ καθεστῶτα. Καὶ τότε ὁ μέλλον ιστορικὸς τῆς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς ἀναγεννήσεώς μας, γυρεύοντας νὰ βρῆ τίς πηγὰς τῆς μοιραίως θὰ σκοπύνη σὸ μεγάλο ἔργο τοῦ Ψυχολογίου, τοῦ ἸΝουμῶ καὶ τῶν δημοτικιστῶν.

Οἱ 15 τόμοι τοῦ ἸΝουμῶ δὲ τοῦ φανοῦν τότε ἡ μόνη ἐπαναστατικὴ ὁραση μέσα σ' ἡμέραν ἐρημίας τῆς οὐπηρητικῆς ἀποδολογικῆς σχολαστικότητος, καὶ μὲ χρυσὰ γράμματα νὰ ἀναφέρῃ τότε τὴν ιστορικὴ σημασία τους. Μόνον ἐκεῖ θὰ εὕρη δι. ζωτικὸν καὶ ἐπαναστατικὸν ἔχει λεχθῆ τὰ τελευταία χρόνια σ' ὅλους τοὺς κλάδους τοῦ πνεύματος; φιλολογία, τέχνη, γλωσσολογία, παιδαγωγικὴ, φιλοσοφία, ιστορία, κοινωνιολογία, κριτικὴ κτλ.

Τὸ μόνο τραπὸ τῶν δημοτικιστῶν ἦταν δι. περιοριστὴν τὴ δράση τους σὲ πολὺ στενὸ κύκλον καὶ ὁ πολὺς κόσμος δὲν ὠφελήθηκε ἀπ' τὴν κίνηση αὐτὴ. Καὶ τοῦτο, γιὰ οἱ δημοτικιστοὶ μὲ ὅλη τους τὴν ἐπαναστατικὴν ἰδιοσυγκρασία, εἶχαν ὠσὶς τὰ φυλετικὰ μας ἐλαττώματα τοῦ ἀτομικοῦ, τῆς μικρολογίας καὶ τῆς ἀνικανότητος οὐδαμικῆς διοργανωτικῆς ἐργασίας, πὸν τοὺς ἐμπόδιζαν νὰ δώσουν σὸ κίνημά τους ἰσχυρὴ ὀργάνωση μὲ εὐρεία προπαγάνδα στὶς μεγάλες λαϊκὰς τάξεις.

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ

ΛΕΩΝΙΑ ΔΑ ΑΝΤΡΕΓΙΕΒ

Ο Σ Α Β Β Α Σ

- 13

ΣΑΒΒΑΣ. — Βάσια, φίλε μου. Τί πάθανε; Ἄκουσε μονάχα τί λένε! Ἀγαπητέ μου!

ΒΑΣΙΑΣ. — (Ἰποχωρόντως). Σάββα Γεωργοβίτς, μή, μή! Φύγετε ἀπὸ δῶ...

ΣΑΒΒΑΣ. — Βάσια, Βάσια, μὰ σὺ, σὺ...

ΒΑΣΙΑΣ. — (Φωνάζει). Μὰ δὲν ξέρω ἐγὼ! Δὲν ξέρω τίποτε! Φοβοῦμαι!

ΛΥΠΑ. — (Παράφορα). Ἀντίχριστος! Ἀντίχριστος!

Β' ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ. — Γιὰ ἄκουσε, ἄκουσε!

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — Σὲ τσουρούφλιζε!... Νὰ τὰ λεφτά σου, νὰ! Μοῦ κάθανε τίς τσέπες! Νὰ, νὰ, τὰ λεφτά σου, ἀντίχριστα! (Τοῦ πετᾷ τὰ χρήματα).

ΣΑΒΒΑΣ. — (Σηκώνει τὰ χέρια του, σὰ νὰ θέλει νὰ χτυπήσει). Θὰ σὰς δείξω ἐγὼ!

Α' ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ. — Παιδιά, μὴ φοβόσαστε! Ἐδῶ, ἐδῶ!

ΣΑΒΒΑΣ. — (Σφίγγει δυνατὰ τὸ κεφάλι). Πονεῖ, πονεῖ... Ἐρχεται τὸ σκοτάδι.

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — Ἀρχίσανε οἱ σπασμοί! Ἔτσι, ἔτσι!

ΛΥΠΑ. — Ἀντίχριστος!

ΤΙΟΥΧΑΣ. — (Φωνάζει). Σάββα, Σάββα!

ΣΑΒΒΑΣ. — (Μένει γιὰ μιὰ στιγμή σὲ μιὰ βαθιά καὶ φοβερὴ σκέψη. Ὑστερα ξαφνικὰ τεντώνεται, κυττάζει ἔτσι, ὡσὰν προστά του νὰ ὑψώθηκε κανένα φάντασμα, καὶ μὲ ἀσθηρὴ, ἐπίσημη φωνὴ φωνάζει, ἀποτεινόμενος σὲ κάποιον πὸν θοῖσκεται μακριὰ, ἀψηφά). Ὅστε εἶναι ἀλήθεια! Ἐχω δίκιο, ἔχω δίκιο!

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — Ἀδέρφια, τί κάθεστε; Αὐτός... τὴν εἰκόνα! Αὐτός!

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΝΟΦΟΡΙ. — (Διασκέζει τὸν ὄγλον, ἀνήσυχος). Τί εἶναι ἐδῶ, ἀδέρφια, τί; Ἄ - χὰ! Τὸν πιάσατε; Πιὸς εἶναι; Αὐτός; Αἱ, ἐσύ; (Πιάνει τὸ Σάββα ἀπὸ τὸ μανίκι).

ΣΑΒΒΑΣ. — (Τὸν στρώχνει μὲ θυμὸ, σὰν ἀφαιρέμενος). Μακριὰ!

ΦΩΝΕΣ. — Γιὰ δὲς τοὺς!.. Μὴν τὸν ἀφήνετε!

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — Κρατᾷτε τον!

ΒΑΣΣΙΑΣ. — (Φωνάζει). Φύγετε, Σάββα Γεωργοβίτς, φύγετε!

(Ὅσο κρατᾷ αὐτὴ ἡ σκηνὴ ἡ Λύπα προσεύχεται,